

Szalinówka ‘kolorowa chusta w kwiaty z cienkiej wełny, z frędzlami lub bez frędzli, noszona od święta’

Ilustracja 10 (Plusy, powiat biłgorajski – ze zbiorów Muzeum Lubelskiego w Lublinie)

Szalinówka to kolorowa była z kwiatami czy tam jednolita, naukoło kwiaty (Hołowno). Szalynówka to chustka wełniana w kwiaty (Gałęzów). Salinówka to cienka wełniana chusta w duże kwiaty i z frędzlami (Polichna). W kwiaty różne to jest szalinówka na głowe (Urzędów). Szalinówki to świąteczne chusteczki, w szalinówce to tylko sie szło do kościoła (Żurawnica). Szalinówki to chustki przyważnie amerykańskie, chto miał tam rudzine w Ameryce, i i tutaj chto ni miał, to kupowali my. W kwiaty, wiśniowa jak była i wiśniowe kwiaty na czterech rogach. [...]. To było wylniane. To szalinówki (Łukowa). Z kwiatami chustki to szalinówki (Aleksandrów). Szalinówka wełniana, czerwona, biała w kwiaty, wiązana na okrągło lub do tyłu (Wojciechów). A od święta miała szalinówkę, tako w kwiaty [...], miała tako chustkę szalinówkę, to musiało być przede wszystkim, i to im większe kwiaty, jaskrawe, tym lepiej (Księżomierz). Chustki to szalinówka. U nas to Ukrainki w szalinówkach sie lubowały.

Szalinówka to wyglądała, w kwiaty wyłniana i naukoło kwiaty. A starsze to z frędzlami mieli. Szalinówka to więcy mała. I całe w kwiaty i szlaki były. [...]. Nasz zespół to tylko był w szalinówkach. Takie miałyśmy czarne, ale były białe, i kremowe, i czerwone (Uhrusk). Chustki białe, kulurowy, szalinówki wyłniane różnokolorowe, i kwiaty były (Kryłów). Chustka jakaś czy świąteczna szalinówka z kwiatami w niedzielę (Opoka). Chustków takich cienkich nie było, tylko jak stare kobiety to szalinówki, a szalinówki to były wełniane, z wełny (Michów). Szalinówko to chustkę take w kwiaty tak nazywajo. Szalinówka to była chustka bez frydzli, z dużymi kwiatkami (Świeciechów). Szalinówka to chustka malowana, kwiecista (Osmolice). Kiedyś panna poszła na zabawę i była zawito w szalinówkę z kwiatami (Kleszczówka). Na głowę chusteczka tam byle jako cały tydzień, a w niedzielę to już szalinówki zawijali (Żrebce). Szalinówka to chustka wełniana w kwiaty (Jabłoń). Chustki szalinówki takie były, wełniane chustki. No to jak do kościoła się szło, to to w tych szalinówkach pod brode wiązanych. To nawet młode kobiety tak chodziły (Rejowiec Fabryczny). Szalinówka to gruba, duża chustka na głowę, i koniecznie w kwiaty (Batorz). Szalinówka to chustka wełniana noszona na ramionach i na głowie (Zielone). Szalinówka to zimowa chusta na głowę, z kwiatami i z frędzlami (Wola Uhruska). Chustki perkalowe, batystowe, szalinówki i plisowe w zimie grubsze. Duże szalinówki nazywano chusty na cztery niedziele, bo każdy róg był inny, miał inny kolor i inny wzór, inne kwiaty (Leszkowice). Dziewczyny chodziły w szalinówkach. Szalinówka to zwykła była bawełniana od święta. Wiązana na tyle głowy lub pod brodo, jak kto wolał (Niemce). Były też duże szalinówki na cztery niedziele. Każdy róg w innym kolorze (Rudno). Chustki wiązano do tyłu. Od święta noszono szalinówki wełniane różnokolorowe w kwiaty z frędzlami. Baby okrywały się szalinówkami (Spiczyn). Szalinówki to były to duże chusty wełniane przeważnie czerwone. Wiązały je z tyłu głowy (Nowodwór). Szalinówki to chustki te wiązano z tyłu głowy (Łucka). Szalinówka to zimowa chusta w kwiaty (Gręzówka). A jak ja takich szalinówek chyba mam ze dwadzieścia pięć [...]. To jest wełniana w kwiaty. [...], to welenka jest taka, i to zagraniczne. To rozmaite, ta turecka, jeszcze i w kwiaty mam. To się wszędzie nosiło (Helenów). Kiedyś to noszono szalinówki, w inny chusteczce baba ni poszła, bo była dumna, że ma szalinówkę (Górka). Na głowę kobiety nakładały szalinówkę wiązano pod brodo (Łańcuchów). Szalinówka to duża chustka z cienkiej welenki w kwiaty (Liszno). Szalinówka wełniana w kwiaty (Wólka Petryłowska). Szalinówka z cieniutkiej welenki w kwiatki, z frędzlami, zawijana na głowę (Wilków). Baby mieli chustki szalinówki na głowę (Okszów). Byli chustki szalinówki i pływsiówki (Jacnia). Byli chustki wełniane szalinówki z frędzlami, wiązane pod brodo, ale i okrywane doukoła karku i wiązane z tyłu (Wólka Czuczyczka). Chustka szalinówka była zakładana na oberek (Dąbrowica). Chustka szalinówka to była od od święta (Wola Obszańska). Chustka szalinówka to w kwiaty wielgie po rogach i na środku małe (Bidaczów Stary). Chustka szalinówka była zakładana na głowę, zawiązana z tyłu (Ciosmy). Do kościoła wkładano szalinówkę zawiązywane pod brodo. Szalinówka to chustka w kwiaty kolorowe (Józefów). Chustka szalinówka była wiązana pod brodo i też wiązana z tyłu głowy (Strupin Duży). Kobiety nosili chustki w kwiaty, szalinówki (Kumów Majoracki). Kobiety zawijali się w szalinówki do kościoła (Żabno). Na głowę kobiety musieli szalinówki z frędzlami (Staw). Na głowie była chustka wełniana szalinówka koloru zielonego, czerwonego, czarnego, białego i bordo, wszystkie we kwiaty (Wołoskowola). Szalinówki to welenkowe chustki (Puchaczów). Nakrycie głowy to chustka wełniana szalinówka wiązana pod brode. Mieli przeważnie kolor zielony, czarny, czerwony, biały i bordo (Wólka Kańska). Szalinówka to chustka kolorowa z frędzlami i w kwiaty (Teodorówka). Szalinówka to grubsza chustka z wełny w kwiaty (Janiszów). Szalinówka w kolorze zielonym, czerwonym, kremowym, białym lub czarnym (Skryhiczyn). Szalinówka wełniana na głowę to z kwiatami była (Rogatka). Szalinówka była wełniana w kwiaty (Żerdź). Szalinówki byli w kwiaty i z frędzlami (Hucisko). Szalinówki to późniejsze chustki, wiązane pod brodo, i z kwiatami naukoło (Olchowiec). W zimie kobiety zawijali się w wełniane szalinówki (Hańsk). Szalinówki to

bardzo duże chusty w kwiaty, wiązano na głowe, z cienkiej welenki (Żyrzyn). Szalinówka była z cienki wełny, taki delikatniejszy (Końskowola). Szalinówkę na nidziele ładnie wywiązała, kwiatami du dołu (Pułankowice). Szalinówka to chustka wełniana, były małe i duże, ale wszystkie z kwiatami (Malinówka). Wełniana szalinówka była na głowe, kolory to różne, byli zielone, bordowe, czerwone, czarne, białe, i jeszcze z kwiatami (Sielec). Szalinówki miały tylko bogate kobiety, kosztowały sześć złoty lub pół rubla, mniejsza dwa, trzy złote (Dęba). Szalinówka to wełniana chustka w różnych kolorach, z kwiatami i z frędzlami (Rozięcín). Szalinówka to wełniana chustka w różnych kolorach, z motywami kwiatowymi, o brzegach gładkich lub z frędzlami, wiązano jich na na karku (Chłopków). Szalinówka to chustka z cienkiej wełny w duże kwiaty pu bokach i maluśkie na środku, wykończona frędzlami (Gąsiory). Kobiety na głowy wiązali kupowane w mieście chustki szalinówki, ładny to był wystrój, to było świąteczne zawicie (Brzeźno). Dziewczyny chodzili na zarobek, żeby kupić szalinówkę (Stulno). Po salinówki jeżdżono do Chwałowic (Gościeradów).

Źródła: PM, ML, APAE, AMWL, AME, PSL, MG.

Geografia: powszechne.

D. lp. *szalinówki*; D. lm. *szalinówek // szalinówków*; wymowa: *šal'inufka, sal'inufka, šalynufka, salynufka*.

Por. *bajówka, chustka, kacapka, szalanowa chustka, szalanówka, tarnówka*.

Halina Pelcowa, *Słownik gwar Lubelszczyzny. Tom VII. Odzież i obuwiu. Przędzenie lnu i tkanie płótna*, Lublin 2020.

***

Regionalne dziedzictwo językowe Lubelszczyzny o charakterze etnicznym: Słownik gwar Lubelszczyzny (tomy VI-XII) z dokumentacją leksykograficzną, kartograficzną, ikonograficzną i dźwiękową.

Projekt realizowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki na podstawie decyzji nr 0125/NPRH7/H11/86/2018 – w latach 2018-2023.

Kierownik projektu: prof. dr hab. Halina Pelc